

B. Het calvinisme - een overzicht

B.1. Wat is het calvinisme?

Er worden in de literatuur verschillende definities gegeven. Zelfs christenen die zich calvinist noemen, zijn het niet altijd met elkaar eens over wat het calvinisme is¹. Het is wel duidelijk dat de kern van het calvinisme een bepaalde leer is. Het calvinisme gelooft heel veel dingen die evangelische christenen ook geloven, maar er zijn een aantal leerstellingen die typerend voor het calvinisme zijn.

Het calvinisme is meer dan een aantal samenhangende leringen. Het is ook een beweging van mensen, gemeenten, kerken, organisaties. Om spraakverwarring te voorkomen wordt hieronder in punt 2 omschreven wat in deze studie onder calvinisme wordt verstaan.

B.2. Wat in deze studie onder calvinisme wordt verstaan

Als in deze studie wordt gesproken over “het calvinisme” dan wordt daar het vijfpunts calvinisme van de Dordtse Leerregels mee bedoeld.

Een korte samenvatting van de Dordtse Leerregels

De uitverkiezing is onvoorwaardelijk. Er is geen reden in de mensen zelf waarom God de ene mens redt en de andere verwerpt. God heeft vooraf over ieder mens besloten of hij of zij bestemd is voor de hemel of voor de hel. Ieders eindbestemming ligt al vast.

Omdat alle mensen als zondaar geboren worden, zoekt niemand uit zichzelf God. Een mens kan niet uit zichzelf in Jezus geloven. Het geloof is een gave van God. De mensen over wie God besloten heeft om hen te redden, worden op een bepaald moment in de tijd onweerstaanbaar door God geroepen. Op dat moment bewerkt de Geest van God de wedergeboorte in hen en ontvangen ze de gave van het zaligmakende geloof. God ziet er verder op toe dat de mensen die van Hem het zaligmakende geloof hebben ontvangen volharden in het geloof.

Tulip

In de Engelstalige wereld wordt de kern van de Dordtse Leerregels als volgt samengevat:

- (1) Total depravity,
- (2) Unconditional election,
- (3) Limited atonement,
- (4) Irresistible calling en
- (5) The perserverance of the saints.

De eerste letters van deze punten vormen samen het woord tulip (tulp).

B.3. Er is wel variatie binnen het calvinistische kamp

De voornaamste verschillen tussen calvinisten onderling worden in de volgende punten (B.4, B.5 en B.6) besproken. Het gaat om het verschil tussen vierpunts en vijfpunts calvinisten. Om het verschil tussen calvinisme en hypercalvinisme. En om het verschil tussen het niet-bevindelijke en het bevindelijke calvinisme.

¹ Je kunt het calvinisme definiëren als alles wat Johannes de Calvijn leerde. Of je kunt het ruimer definiëren als een leerstellige positie die in grote mate door Calvijn is beïnvloed. Of je kan het calvinisme definiëren als de inhoud van de vijf Dordtse Leerregels. Enzovoorts. Voor elke definitie valt wel wat te zeggen.

B.4. Vier- en vijfpunts calvinisten

Niet elke calvinist onderschrijft alle vijf de Dordtse Leerregels. Een grote groep Amerikaanse calvinisten verwerpt bijvoorbeeld de leerstelling dat Christus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven.

Het bekendste theologisch leerboek in evangelische kring is al vele jaren *Christian Doctrine* van Millard Erickson. Uit dit boek werd indertijd lesgegeven op de Evangelische Bijbelschool in Veenendaal. Erickson is een vierpunts calvinist. Hij verwerpt één van de vijf Dordtse Leerregels. Hij verwerpt, net als vele andere calvinisten, de regel (de leerstelling) dat Jezus alleen voor de uitverkorenen is gestorven.

Het is geen toeval dat er vele calvinisten zijn die juist dit afwijzen, want van alle calvinistische stellingen is deze leerstelling het eenvoudigst vanuit de Bijbel te weerleggen. Deze leerstelling heeft zelfs geen schijn van Bijbels bewijs. Zie hoofdstuk 5, waar dit wordt besproken.

De leerstelling dat Jezus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven wordt daarom terecht de achilleshiel van het calvinisme genoemd.

De calvinisten die verwerpen dat Christus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven worden wel vierpunts calvinisten genoemd. De calvinisten die in alle vijf de Dordtse Leerregels geloven, worden vijfpunts calvinisten genoemd.

De vierpunts calvinisten noemen zichzelf ook wel gematigd calvinistisch (moderate). Zoals te verwachten valt, vinden de vijfpunts calvinisten over het algemeen dat de vierpunts calvinisten geen echte calvinisten zijn.

Het verschil tussen vierpunts en vijfpunts calvinisten is niet het enige verschil binnen het calvinisme, want binnen het vijfpunts calvinisme zijn er ook verschillen van inzicht.

B.5. Calvinisme en hypercalvinisme

Onder calvinisten kom je regelmatig tegen dat onderscheid wordt gemaakt tussen calvinisme en hypercalvinisme. Dit kan voor een buitenstaander en ook voor calvinisten zelf, verwarrend zijn, omdat er verschillende definities gegeven worden van hypercalvinisme. Die verschillende definities leiden tot spraakverwarring en misverstanden. Als iemand het over hypercalvinisme heeft, moeten we daarom eerst vragen wat hij er onder verstaat. Ik noem hieronder de voornaamste definities die ik ben tegen gekomen.

(a) Vierpunts calvinisten die het vijfpunts calvinisme hypercalvinisme noemen.

Er zijn vierpunts calvinisten die het vijfpunts calvinisme hypercalvinisme noemen. De vierpunts calvinisten noemen zichzelf soms moderate calvinists.

(b) Hypercalvinisme in verband met het welmenend aanbod van genade

Binnen het strikte vijfpunts calvinisme bestaat er verschil van inzicht over het aanbod van de genade. Tegen wie kun je zeggen dat God hen uitnodigt tot het heil. Kun je dat alleen doen met mensen in wie Gods Geest al aan het werk is. Mensen die overtuigt zijn van zonde, die een diep schuldbesef hebben, enzovoorts. Alleen als je dat bij iemand ziet, zo zegt een groep vijfpunts calvinisten, mag je goede hoop hebben dat Gods Geest bezig is om het eenzijdige

werk van roeping en wedergeboorte uit te voeren. In dat stadium mag je deze mensen de uitnodigingen tot het heil voorhouden. Dit is het strikte standpunt. Het ruime standpunt is dat je altijd alle mensen tot het heil moet uitnodigen. De eerste groep vindt dat je alleen aan mensen waar God in werkt een welmenend genade aanbod kan doen. Als je zonder onderscheid mensen uitnodigt tot het heil, dan nodig je ook mensen uit waarover God al besloten heeft om die voor te bestemmen voor de hel. Dan is het genade aanbod aan deze mensen niet oprecht en welmenend. God zegt dan tegen hen "kom", maar Hij meent er niets van, want Hij heeft al besloten dat ze niet kunnen komen. De anderen zeggen: "Dat is wel zo, maar in de Bijbel wordt het wel gedaan, dus doen wij het ook. Ook al lijkt het onoprecht wat we doen. We houden tegen alle logica in vast dat Gods aanbod van genade welmenend is."

Over deze kwestie is indertijd een conflict over ontstaan binnen de Gereformeerde Gemeenten. Een conflict over het welmenend aanbod van genade. Met als gevolg de splitsing tussen de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Amerika en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (ds. Steenblok). De predikanten van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Amerika beschuldigen de predikanten van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland van hypercalvinisme. Omdat zij het algemeen welmenend genadeaanbod verwerpen.

Het standpunt van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Amerika is dat je een algemeen genade aanbod mag doen, als je er ook maar bij zegt dat een mens daar uit zichzelf niet op in kan gaan. Binnen deze groep kan het evenwicht tussen de boodschap "Je mag komen" en "Als je het probeert zul je merken dat je het niet kunt" variëren. Dan krijg je een verschil in geestelijke "ligging"².

(c) Een groep inconsequente vijfpunts calvinisten gebruikt het woord hypercalvinisme voor het consequente vijfpunts calvinisme.

Er is een groep binnen het vijfpuntscalvinisme die probeert om de scherpe kanten van de vijf Dordtse Leerregels te verbergen. Zij vinden van zichzelf dat zij het ware, dat is het "bijbelse" calvinisme vertegenwoordigen en dat de andere vijfpuntscalvinisten die consequent en openlijk de vijf Dordtse leerregels verkondigen, hypercalvinisten zijn.

B.6. De inconsequente calvinisten

De meeste van de nieuwe calvinisten zijn van het inconsequente type. Ze staan achter de Dordtse Leerregels, maar in de praktijk proberen ze de inhoud en de consequenties ervan zoveel mogelijk te verbergen en te verzachten. Zelf noemen ze zich graag gematigde calvinisten of bijbelse calvinisten.

In bijlage E wordt besproken op welke manieren deze calvinisten de boodschap van de Dordtse Leerregels proberen te verbergen. Om een idee te geven, worden hieronder twee van die manieren alvast kort besproken.

+Ze beweren dat het aanbod van genade welgemeend is

Ze verbergen de boodschap van de Dordtse Leerregels door te beweren dat het aanbod van genade dat naar alle mensen uitgaat gemeend is. Laten we even nadenken wat dat betekent. God zegt tegen een mens die Hij voorbestemd heeft voor de hel: "kies", terwijl deze mens, volgens hun leer, alleen 'tegen' kan kiezen. En dan beweren ze dat dit aanbod toch welgemeend is.

² De één heeft dan een meer "gunnende" prediking dan de ander.

+ Ze beweren dat God alle mensen liefheeft

Ze geloven in "het besluit van verkiezing en verwerping" (Dordtse Leerregels, hoofdstuk 1, deel I, artikel 6). Ze geloven dus dat God mensen heeft uitgekozen om voor eeuwig verloren te gaan. God laat ze als zondaar geboren worden, waardoor niemand van hen Hem ernstig zoekt. En God laat hen in die toestand totdat ze sterven, waarna Hij hen opsluit in de hel. En ondanks dat beweren deze calvinisten dat God toch alle mensen liefheeft. Ook de mensen over wie Hij soeverein heeft besloten om hen te bestemmen voor de poel die brand van vuur en zwavel. Hier kraken als normaal denkend mens je hersenen.

Hoe proberen deze calvinisten dit goed te praten? Dat doen ze door twee soorten liefde in te voeren. Ze beweren dat God ook de mensen waarover Hij soeverein heeft besloten om hen te bestemmen voor de hel, liefheeft, maar dan niet met een reddende liefde. Alleen de uitverkorenen (uitverkoren hier opgevat op calvinistische wijze) heeft God lief met een reddende liefde. Ze lezen in de Bijbel dat God alle mensen zegent en verzorgt. Er staat bijvoorbeeld dat God zijn zon laat opgaan over bozen en goeden (Mattheus 5:45). Daaruit concluderen ze dat God alle mensen liefheeft. Dit is onbegrijpelijk. God heeft, volgens hun leer, mensen vooraf soeverein bestemd om voor eeuwig te lijden in de hel. En voordat Hij ze opsluit in de hel verzorgt Hij ze tijdens de korte tijd die ze op aarde doorbrengen. Hij voedt ze een korte tijd, voordat Hij ze voor eeuwig in de hel in de plaats der pijniging opsluit. En dan zeggen deze calvinisten dat God deze mensen liefheeft. Wat is dat voor liefde die iemand bestemd voor de hel, zonder dat hij of zij een werkelijke kans krijgt om aan dat lot te ontsnappen? Wat verstaan deze calvinisten eigenlijk onder liefde?

B.7. Bevindelijk en niet-bevindelijk calvinisme

Binnen de kerken en onder de christenen die zichzelf calvinistisch noemen loopt een scherpe scheiding tussen het bevindelijke en het niet-bevindelijke calvinisme.

In hoofdstuk 12 is uitgelegd dat het calvinisme niet anders kan dan in zichzelf zoeken naar bewijzen die zekerheid geven dat je uitverkoren bent. Dit leidt automatisch tot een vorm van kenmerkenprediking en tot het voorschrijven van een bepaalde bekeringsweg. Het calvinisme is daarom per definitie bevindelijk.

Toch heeft een grote groep calvinisten zich hieraan onttrokken. Dat hebben ze gedaan door een bepaalde vorm van de verbondstheologie. In feite hebben ze door hun verbondstheologie de Dordtse Leerregels uitgeschakeld. Voor een nadere uitleg, zie punt 12.4 van hoofdstuk 12. Deze calvinisten worstelen niet met de vraag of het heil wel voor hen is. Zij zijn als kind gedoopt en opgenomen in het genade verbod. En als je gedoopt bent dan zijn de beloften voor het heil voor jou.

Het is de vraag of je deze christenen nog voluit calvinistisch kan noemen. In theorie geloven ze wat er in de Dordtse Leerregels staat, maar in de praktijk leven ze vanuit hun verbondsopvatting en vanuit het doopformulier.

B.8. Het enige wezenlijke verschil binnen het vijfpuntscalvinisme

Afgezien van de groep calvinisten die door middel van de verbondstheologie de boodschap van de Dordtse Leerregels heeft geneutraliseerd, is er binnen het vijfpuntscalvinisme maar één wezenlijk verschil te onderkennen. Dat is het verschil tussen consequente calvinisten en niet-consequente calvinisten. Tussen calvinisten die voluit de Dordtse Leerregels verkondigen en calvinisten die de gevolgen van deze leerregels proberen te verbergen en te verzachten.

De laatste groep is daarbij voortdurend inconsequent. Ze verkondigen telkens weer dingen die elkaar tegenspreken. Maar daar zitten ze niet mee, want ze beweren dat ze simpelweg doorgeven wat ze in de Schrift lezen. En ze geloven wat er in de Schrift staat, of dat nu voor het menselijke verstand tegenstrijdig lijkt of niet. Op zich is dat de goede houding tegenover de Schrift. Het zwakke punt in hun opstelling is dat veel van de calvinistische leringen die ze in de Schrift menen te lezen er zo niet in staan.

B.9. De huidige opleving van het calvinisme, het nieuwe calvinisme

De laatste vijftien tot twintig jaar is het calvinisme in Amerika aan een gestage opmars bezig. Niet dat er veel niet ongelovige mensen calvinist worden. De beweging groeit voornamelijk omdat ze aanhangers wint in de evangelische wereld. Mensen die al christen zijn, stappen over naar het calvinisme. Deze beweging wordt wel "New Calvinism" genoemd. Enkele van de voormannen zijn John Piper, J.C. Sproul, Marc Driscoll, Tim Keller, Paul Washer, A. Mohler, John MacArthur.

Het verschil met de oudere traditionele calvinisten is dat deze calvinisten het als hun missie zien om het calvinisme in evangelische kring uit te dragen. Zie bijlage C over het nieuwe calvinisme en bijlage D over de felle aanvallen van het nieuwe calvinisme op het hart van de evangelische beweging.

Zoals uit de punten hierboven naar voren is gekomen, is er veel onderling verschil tussen calvinisten.

B.10. De geschiedenis en ontwikkeling van het calvinisme

Het calvinisme is een vrij recent verschijnsel

In de eerste eeuwen van de kerkgeschiedenis is de leer over de dubbele predestinatie niet te vinden. Pas in de vijfde eeuw na Christus is Augustinus de eerste belangrijke christelijke leider die de dubbele predestinatie leert. In de negende eeuw is er de monnik Godschalk die het leert. Pas in de zestiende eeuw is het opnieuw door Calvijn op de voorgrond gekomen.

Van Johannes Calvijn naar de calvinistische scholastiek

Het eigenlijke calvinisme in de vorm zoals wij dat kennen, is niet tijdens het leven van Calvijn zelf ontstaan. Dat is meer het werk van Calvijns opvolger Beza en anderen van de tweede en derde generatie calvinisten. De kernleer van het calvinisme is voor het eerst grondig vastgelegd in de Dordtse Leerregels. Dat gebeurde meer dan een halve eeuw na het overlijden van Calvijn. De andere bekende geloofsbelijdenis waarin het calvinisme is gecodificeerd (vastgelegd), is de Westminster Confession. Die is ongeveer honderd jaar na Calvijns dood opgesteld.

In zijn biografie over Calvijn beschrijft Alister Macgrath de ontwikkeling van de leer van de reformatoren naar de uitgewerkte calvinistische orthodoxie van deze geloofsbelijdenissen. (Zie het boek *Johannes Calvijn*, Alister Mcgrath, pp. 247-259). De Dordtse Leerregels en de geloofsbelijdenissen zijn een weergave van wat wel de calvinistische scholastiek wordt genoemd.

De scholastieke methode

Zowel Calvijn als Luther hadden een afkeer van de scholastieke methode. Maar hun opvolgers hebben de scholastieke methode opnieuw in de theologie ingevoerd. Mcgrath geeft vier kenmerken van deze benadering van de theologie³ (*Johannes Calvijn*, Alister Mcgrath, (p. 252).

Het komt er op neer dat de christelijke theologie wordt beschouwd als een aantal logisch met elkaar samenhangende leerstellingen. Bij het ontdekken en de opbouw van die leerstellingen wordt vooral gesteund op deductieve logica. Logica in de vorm van "als dit, dan dat en dan weer dat". Op deze wijze komt het calvinisme bijvoorbeeld tot de leer dat Jezus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven. Want er is niet één bijbeltekst te geven die dit rechtstreeks zegt. De gehele leerstelling is gebaseerd op logisch geredeneer vanuit andere teksten en leerstellingen. Zie hoofdstuk 5.

Het gevolg is ook systeemdwang. Het systeem gaat de uitleg van de teksten bepalen. Dan krijg je vergezochte exegeses, zoals bijvoorbeeld de exegese van Johannes 3:16. Waar het calvinisme het woord "wereld" opvat als "de wereld van de uitverkorenen". Het calvinisme kan de tekst niet nemen zoals die er staat, omdat hij dan niet past in het calvinistische leerstellige systeem. Daarom leest het calvinisme de tekst zo: "Alzo lief heeft God 'de wereld van de uitverkorenen' gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat 'een ieder die van God het geloof ontvangt' niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe". En als het nodig is worden scholastieke kunstgrepen toegepast. Zoals het invoeren van twee willen in God: Gods wil des besluits en Gods wil des bevels. Dit onderscheid is bedoeld om de tekst 1 Timotheus 2:4, waarin Paulus zegt dat God wil dat alle mensen behouden worden, 'pas klaar' te maken voor het calvinistische systeem. Of je past de scholastieke truc toe van het invoeren van twee soorten liefde: Gods niet reddende liefde en Gods reddende liefde. Zodat je toch kunt zeggen dat God alle mensen liefheeft.

Door geredeneer vanuit Bijbelse leerstellingen probeert men ook door te dringen in zaken waar de Bijbel niets over zegt, bijvoorbeeld in de volgorde van Gods raadsbesluiten (supralapsarianisme, infralapsarianisme). Er is ook de drang om het systeem volledig te maken.

Een overreactie van Augustinus op Pelagius

Augustinus kwam tot het formuleren van de leer over de dubbele predestinatie als reactie op Pelagius. Pelagius beweerde dat de mensen niet aangetast waren door de zondeval. Het pelagianisme ontkent de aanwezigheid van de zondige natuur en ook dat de mensen van

³ Het eerste is dat de christelijke theologie wordt voorgesteld als een logisch samenhangend en rationeel te verdedigen systeem, dat is ontleend is aan syllogistische afleidingen op basis van bekende axioma's. Het tweede is dat de menselijke rede bij het onderzoek en de verdediging van de christelijke theologie een voornamelijk rol wordt toegekend. Het derde is dat de theologie wordt begrepen als gefundeerd op de filosofie van Aristoteles en dan vooral op diens methodologische inzichten, latere gereformeerde schrijvers kunnen beter filosofische dan Bijbelse theologen worden genoemd. Het vierde is dat de theologie zich bezighoudt met metafysische en speculatieve vragen, die vooral te maken hebben met de natuur van God, zijn wil voor de mensheid en bovenal de leer van de predestinatie. (*Johannes Calvijn*, Alister Mcgrath, p. 252)

nature verblind zijn. Ieder mens kan er daarom vrij voor kiezen om God te gehoorzamen of niet. Er is geen zondige natuur en daarom hoef je niet te zondigen.

Dat is uiteraard niet wat de Bijbel leert. Ieder mens wordt sinds de zondeval geboren met een zondige natuur. We hebben allemaal gezondigd en daardoor is de weg tot behoud door werken afgesloten. Om de dwaling van het Pelagianisme te corrigeren slaan Augustinus en Calvin te ver door. Dat komt omdat ze blijven staan bij de onmacht van de mens, ze onderkennen niet dat God Zelf de onmacht van de mensen doorbreekt, zodat ieder mens toch vrij voor of tegen God en Jezus kan kiezen (Zie hoofdstuk 1, zie ook bijlage A.)

De calvinisten noemen de leer dat God ieder mens de kans geeft om vrij voor of tegen Hem te kiezen semi-pelagianisme. Want, zo beweren zij, als je dit leert dan leer je dat de zondeval niet volledig was. Maar dat is een misverstand. Ook niet-calvinisten erkennen ten volle de verdorvenheid en onmacht van de mens. Maar zij leren ook dat God Zelf die onmacht bij ieder mens doorbreekt, zodat ieder mens een kans krijgt om uit vrije wil voor of tegen God te kiezen. Ieder mens krijgt gelegenheden waarbij hij vrij kan kiezen.

Het verwijt van pelagianisme of semi-pelagianisme (synergisme) is niet terecht. De leer dat een mens vrij voor of tegen God kan kiezen is op de Bijbel gebaseerd. Zie hoofdstuk 1.

B.11. Het zesde punt van het calvinisme

De specifieke opvatting van het calvinisme over Gods soevereiniteit wordt wel "the sixth point of calvinism" genoemd.

Het calvinisme leert dat God alles wat gebeurt, heeft gepland en veroorzaakt. Het erkent wel dat er tweede oorzaken zijn, maar uiteindelijk is het toch God die alles beslist en bepaald. De opvatting van het calvinisme is deterministisch. Mensen en engelen kunnen geen eigen vrije keuzes maken, alleen de wil van God is bepalend. Als mensen op geen enkel gebied een vrije wil hebben, dan ook niet op het gebied van het behoud. De calvinistische leer over de dubbele predestinatie is het logisch gevolg van de calvinistische opvatting over de soevereiniteit van God. In bijlage A is vanuit de Bijbel aangetoond dat deze opvatting onjuist is, maar het calvinisme houdt er aan vast.

Vanuit deze kijk op God, op Gods soevereiniteit, heeft het scholastische calvinisme met behulp van logische sluitredenen de rest van de leer gestroomlijnd en opgebouwd. Het calvinisme begint met de leer over Gods soevereiniteit en daarna komt de leer over Gods raadsbesluit(en). Vandaar uit komt men uit bij de leer over de dubbele predestinatie. En dat leidt weer tot de noodzakelijkheid van de leer dat Jezus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven. In dat redeneerproces verliest het calvinisme het contact met de Schrift. Het wordt gedwongen om vele teksten op een gekunstelde wijze te herinterpreteren. Het logisch systeem bepaalt de uitleg van de teksten. Dat is de reden waarom Alister McGrath, in zijn Calvin biografie, van de theologen van de calvinistische orthodoxie zegt dat het eigenlijk geen bijbelse theologen zijn, maar eerder filosofische theologen. Ik citeer: "Het derde is dat de theologie wordt begrepen als gefundeerd op de filosofie van Aristoteles en dan vooral op diens methodologische inzichten, latere gereformeerde schrijvers kunnen beter filosofische dan Bijbelse theologen worden genoemd" (*Johannes Calvin*, Alister McGrath, p. 252)

B.12. Een verwarrende wereld

Het calvinisme is een verwarrende wereld. Je waant je als Alice in Wonderland. Aan de ene kant is het heel rationalistisch, er wordt voortdurend vanuit logische sluitredenen geredeneerd (aristotelische logica). Maar als het calvinisme daar mee vastloopt, dan vlucht het in de

logische paradox. Dan aanvaardt men twee dingen die elkaar logisch gezien uitsluiten. Dan is A gelijk aan Niet-A. Dan gaat het vasthouden aan twee tegenstrijdige 'waarheden' tegen de logica en het menselijk verstand in. Maar even later redeneert men weer vrolijk verder. En als je dan als niet-calvinist wijst op de logische inconsistenties en op de logische consequenties van het calvinistische systeem, dan zeggen de calvinisten dat je te veel redeneert! Op dat moment gaan ze over van logisch geredeneer op strikt bijbelse theologie. Dan zeggen ze "je moet niet teveel redeneren, je moet het nemen zoals het in de Bijbel staat, ook al is het voor ons menselijk verstand niet te rijmen" en "Wie denk je wel dat je bent, dat je het beter weet dan God."

En tegelijkertijd wijzen ze met graagte op de in hun ogen logische inconsistenties en consequenties van niet-calvinistische standpunten en dan accepteren ze niet dat jij je, als niet-calvinist, ook beroept op de directe bijbeltekst. Dat jij je beroept op het "ik kan het niet helemaal doorgronden, maar het staat er dus houd ik er aan vast".

Een gesprek met een calvinist kan je daarom letterlijk "gek" maken. Het calvinisme tast het gezonde denken aan. Daar kreeg ik in de loop van het schrijven van deze studie steeds meer last van. Je eigen denken wordt op den duur besmet door deze irrationele sfeer. Dan moet je, je denken als het ware weer schoonwassen, anders wordt je in die sfeer binnengezogen en verdwaal je in de absurde wereld van het vijfpuits calvinisme. Naast de vlucht in het mysterie en het voortdurend tegenstrijdig en willekeurig overschakelen tussen bijbelse theologie en deductief geredeneer, zit het calvinisme vol met logische paradoxen die tegen elke menselijke intuïtie ingaan. Beweren dat God sommige mensen heeft voorbestemd voor de hel en dan toch zeggen dat God alle mensen liefheeft. Beweren dat een mens alleen maar 'tegen' God kan kiezen en hem dan toch verantwoordelijk houden voor zijn keuze, enzovoorts. Als een buitenstaander zo iets hoort, kijkt hij je aan en denkt hij dat je knettergek bent.

Ik ben door mijn bekering ontsnapt aan de irrationele wereld van het existentialisme en het oosterse denken⁴. Als je werkelijk diep probeert door te dringen in de wereld van het calvinisme komt je in dezelfde irrationele mystieke sfeer terecht. Calvinisme doet soms denken aan "zen". In zen denk je met opzet in logische paradoxen, waardoor er als het ware kortsluiting in je denken plaats heeft, met als gevolg dat het denken zichzelf uitschakelt waardoor je de mystieke wereld binnen gaat. Het calvinisme heeft door de vele paradoxen en het willekeurig intellectuele gedraai in een bepaalde mate eenzelfde effect, al is het daar onbedoeld. Het heeft een vervreemdend effect, het vervreemd van de werkelijkheid. Het is een labyrint waarin een mens verdwaalt. Het is nog een geluk bij een ongeluk dat velen binnen het calvinisme niet doordenken over hun eigen geloof.

De Bijbel spreekt over "*mensen die niet meer helder zijn van denken*" (1 Timotheus 6:5)
Je kunt als mens je helderheid van denken verliezen.

⁴ Een van de dingen die ik na mijn bekering heb geleerd, is dat ik weer in antithese moest gaan denken. Als een stelling waar is, dan kan niet tegelijk het tegengestelde waar zijn. A en niet-A kunnen niet tegelijk waar zijn. De beweringen: het regent in Middelburg en het regent niet in Middelburg, kunnen niet tegelijk waar zijn. De bewering "Piet is mijn broer", kan niet tegelijk waar en niet waar zijn. Jezus is opgestaan uit de dood, kan niet tegelijk waar en niet waar zijn. Dat is de basisregel van de logica die in het Oosterse denken wordt ontkend. Als je deze basisregel verwerpt, dan kun je geen onderscheid meer maken tussen waar en niet waar, tussen realiteit en droom. Het Bijbelse denken is antithetisch. Twee tegengestelde beweringen kunnen niet tegelijk waar zijn. Iets kan niet tegelijk wel en niet waar zijn. Zie het boek "De God die leeft" van Francis Schaeffer.

B.14. De cirkelredenering van het calvinisme

Het calvinisme ontkent dat het calvinistische leerstellige systeem door logisch geredeneer tot stand is gekomen. Ze claimen dat het op de Bijbel gebaseerd is. Maar daar passen ze een cirkel redenering toe. Ze beweren dat hun systeem is gebaseerd op de exegese van de relevante Bijbelteksten. Terwijl hun exegeses van die Bijbelteksten weer worden bepaald door hun systeem. Hiermee hebben ze zich waterdicht afgesloten voor een werkelijk gesprek op basis van de Schrift.

B.15. Het calvinisme doet niet of nauwelijks aan inductieve theologie

In de inductieve theologie gaat men van het vele naar het algemene. Als het bijvoorbeeld om de doop gaat, dan worden als eerste stap alle teksten waar dopen wordt genoemd zorgvuldig geëxegetiseerd en als tweede stap wordt vervolgens uit de resultaten van de exegese van de teksten, de grote lijn gehaald. Als dat gedaan is, wordt wat je gevonden hebt, getoetst aan andere Bijbelse waarheden en bijbelgedeelten. Zo vind je met de inductieve methode de leer. Het calvinisme leunt zwaar op deductieve theologie. Vanuit een startpunt wordt vanuit kettingredeneringen de leer opgebouwd. Zo komt het bijvoorbeeld tot leerstellingen als de leer dat Jezus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven. Terwijl er werkelijk niet één tekst is te geven waar rechtstreeks staat dat Jezus uitsluitend voor de uitverkorenen is gestorven (Zie hoofdstuk 5, punt 5.2).

